

Національний університет водного господарства та природокористування
Навчально-науковий інститут водного господарства та
природооблаштування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова науково-методичної
ради НУВГП
е-підпис Олег ЛАГОДНЮК
29.09.2021

01-05-178S

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

SYLLABUS

academic discipline

Раціональне використання природних ресурсів		Rational use of natural resources	
Шифр за ОП	ПН 17	Code in Educational Program	
Освітній рівень: бакалаврський (перший)		Educational level: Bachelor's (first)	
Галузь знань Природничі науки	10	Field of knowledge Natural Sciences	
Спеціальність Географія	106	Field of study: Geography	
Освітня програма: «Конструктивна географія, управління водними та мінеральними ресурсами»		Educational Program: «Constructive geography, water and mineral resources management»	

м. Рівне - 2021

Силабус освітньої компоненти навчальної дисципліни «Раціональне використання природних ресурсів» для здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр», які навчаються за освітньо-професійною програмою «Конструктивна географія, управління водними та мінеральними ресурсами» спеціальності 106 Географія. Рівне. НУВГП, 2021. 13 стор.

ОП на сайті університету: <http://ep3.nuwm.edu.ua/20959/>

Розробник силабусу: *Романів Оксана Яківна, кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри геології та гідрології, завкафедри геології та гідрології Національного університету водного господарства та природокористування*

Силабус схвалений на засіданні кафедри
Протокол № 2 від "16" вересня 2021 року

Завідувач кафедри: *Романів Оксана Яківна, кандидат географічних наук, доцент, завкафедри геології та гідрології Національного університету водного господарства та природокористування.*

Керівник (гарант) ОП: *Романів Оксана Яківна, кандидат географічних наук, доцент, завкафедри геології та гідрології Національного університету водного господарства та природокористування.*

Схвалено науково-методичною радою з якості ННІ ВГП
Протокол №2 від "23" вересня 2021 року

Голова науково-методичної ради з якості ННІ ВГП: *Хлапук Микола Миколайович, доктор технічних наук, професор.*

СЗ №-4977 в ЕДО

© Романів О.Я., 2021
© НУВГП, 2021

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ	
Ступінь вищої освіти	бакалавр
Освітня програма	Конструктивна географія, управління водними та мінеральними ресурсами
Спеціальність	106 Географія
Рік навчання, семестр	Другий рік, IV семестр
Кількість кредитів	4
Лекції:	24
Практичні заняття:	24
Самостійна робота:	72
Курсова робота:	ні
Форма навчання	денна
Форма підсумкового контролю	екзамен
Мова викладання	українська
ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА	
Лектор	 <p>Романів Оксана Яківна, кандидат географічних наук, доцент, завкафедри геології та гідрології Національного університету водного господарства та природокористування.</p>
Вікіситет	URL: https://cutt.ly/cv1rqwP
ORCID	URL: https://orcid.org/0000-0002-2870-1322
Як комунікувати	<p>Навчальні заняття можуть проводитися за допомогою електронного ресурсу – платформи дистанційного навчання Moodle та безкоштовного додатка для комунікацій Google Hangouts Meet https://meet.google.com/ з пакета Google for Education.</p> <p>Вхід для використання наведених інформаційних технологій здійснюється через корпоративну пошту, яка надається студентам та працівникам університету. Корпоративна пошта викладача: o.ia.romaniv@nuwm.edu.ua</p>

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНЮ КОМПОНЕНТУ

Анотація освітньої компоненти, в т.ч. мета та цілі

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретико-методологічні, методичні і прикладні проблеми конструктивно-географічного дослідження природно-ресурсного потенціалу. Курс покликаний сформулювати уявлення про особливості природокористування, природні ресурси, принципи раціонального використання природних ресурсів, визначення основних проблем та можливостей їх обґрунтування і вирішення.

Метою дисципліни є ознайомлення студентів з теоретичними та методичними основами конструктивно-географічного дослідження природно-ресурсного потенціалу, формування вмій та навиків здійснення комплексного географічного аналізу та оцінки природних ресурсів. Ця мета сприяє підготовці спеціалістів-географів для дослідницької і практичної роботи з проблем природокористування та управління використанням природних ресурсів, формуванню розуміння закономірностей та наслідків взаємодії суспільства з природою.

Після вивчення дисципліни студенти повинні вміти професійно виконувати аналіз та практично застосовувати важелі регулювання раціонального використання природних ресурсів, приймати відповідні управлінські рішення.

Посилання на розміщення освітнього компонента на навчальній платформі Moodle

<https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=1091>

Компетентності

ЗК-1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-2 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності, здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-5 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК-6 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-10 Здатність працювати автономно та в команді, виявляючи

навички міжособистісної взаємодії.

ЗК-12 Цінування та повага різноманітності та мультикультурності, здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК-15 Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

СК-1 Здатність демонструвати розуміння причинно наслідкових зв'язків між довкіллям та суспільством.

СК-2 Розуміння значення просторових відношень в різних масштабах.

СК-3 Здатність зрозуміти та пояснити географічну різноманітність і взаємозалежність об'єктів, явищ та процесів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.

СК-4 Критичне оцінювання різноманітності підходів до генерації географічних знань, що впливають з досвіду епістемології природничих, суспільних і гуманітарних наук. Здатність застосовувати підходи інших дисциплін в географічному контексті.

СК-5 Здатність демонструвати розуміння географічних понять в різних ситуаціях та належним чином використовувати географічну термінологію.

СК-6 Здатність критично оцінювати та застосовувати на практиці різноманітні методи для здійснення збору географічної інформації (використання вимірювальних приладів, дистанційне зондування, картографічна зйомка, соціальне обстеження, статистичне спостереження, робота з текстовими і архівними джерелами), аналізу географічних даних (спеціальні методи аналізу просторової інформації, ГІС, лабораторні методи) та представлення геоданих (у вигляді ГІС-продукції, картографічних творів, різних текстових стратегій, мультимедіа).

СК-7 Здатність демонструвати розуміння географічних аспектів взаємодії в системі «природа-господарство-населення».

СК-8 Володіння базовими теоретичними та методологічними засадами географічної науки.

СК-9 Здатність ставити завдання, виявляти і формулювати проблеми, пов'язані з просторовим розвитком, у взаємозв'язку з природними, соціальними, економічними, екологічними, політичними та естетичними аспектами розвитку територій.

Програмні результати навчання (ПРН). Результати навчання (РН)

Зн-1 Відтворювати концептуальні знання, набуті у процесі навчання та практичної професійної діяльності, включаючи знання сучасних

досягнень у сферах природничої та суспільної географії.

Зн-2 Виявляти критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності у сферах природничої та суспільної географії.

Зн-3 Знати географічну номенклатуру – основні назви та розташування природних і суспільно-географічних об'єктів на поверхні Землі, показувати їх на географічній карті.

Зн-8 Розуміти значення дії різних чинників соціально- та економіко-географічної диференціації, виявляти взаємозалежність національних і регіональних господарських систем від природно-ресурсного, праце-ресурсного і виробничого потенціалу їхніх територій.

Зн-10 Описувати економіко-географічне положення, сучасне розселення населення, природно-ресурсний потенціал та господарські комплекси країн світу.

Зн-11 Аргументувати застосування алгоритмів і методик геоінформаційного картографування природних, господарських і соціальних компонентів геосистем, апаратні і програмні засоби картографування.

Зн-13 Називати основи правового регулювання використання природних ресурсів і ведення їхнього кадастру, визначати сучасну структуру та географію природно-ресурсного потенціалу, основні тенденції використання природних ресурсів, розуміти ризики їхньої вичерпності для існування людського суспільства.

Зн-15 Знати основні концепції та підходи європейської практики щодо просторового розвитку та просторового планування, сучасний стан та структуру геопланувальних робіт в Україні, пояснювати основні принципи складання схем і проектів у галузі геопланування та проблеми їхньої реалізації.

Ум-1 Розв'язувати складні непередбачувані задачі і проблеми у спеціалізованих сферах природничої та суспільної географії, що передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних), вибір методів та інструментальних засобів, застосування інноваційних підходів.

Ум-3 Застосовувати у професійній діяльності базові можливості сучасних геоінформаційних програмних засобів для просторового аналізу геоданих, створення баз даних географічної інформації, та візуальної презентації опрацьованої географічної інформації.

Ум-4 Планувати, організовувати та проводити стаціонарні, напівстаціонарні та польові географічні дослідження, використовуючи прикладні методики та прилади, виконувати вимірювання параметрів довкілля, статистично опрацьовувати і просторово інтерпретувати результати досліджень, аналізувати геодані і на основі фахових методик складати прогнози розвитку різних географічних процесів і явищ, моделювати зміни характеристик геосистем під впливом дії різних факторів, виявляти причинно-наслідкові зв'язки в геосистемах.

Ум-8 Проводити математико-статистичну обробку рядів спостереження, інтерпретувати дані про стан та тенденції розвитку географічних об'єктів, явищ та процесів у формі інтегральних таблиць та графічних матеріалів, здійснювати часове та просторове узагальнення отриманої інформації.

Ум-9 Розробляти макети, картосхеми, профілі, загальні, спеціальні та тематичні карти, атласи та інші картографічні моделі, у тому числі з використанням геоінформаційних технологій.

Ум-10 Характеризувати комплексно природні, демогеографічні, соціально-економічні умови і ресурси територіальних об'єктів різних рангів, проводити експертизи та складати географічні, геоекологічні висновки, акти та рекомендації, принципові проектні схеми та обґрунтовувати пріоритетні напрями просторового розвитку.

Ком-1 Донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності.

Ком-2 Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію.

АіВ-1 Управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах.

АіВ-2 Відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб.

Структура та зміст освітнього компонента

Перелік тем:

Тема 1. Основні поняття природокористування. (2 год. лекц., 2 год. практ. роб.)

Тема 2. Класифікація природних ресурсів. (2 год. лекц., 2 год. практ. роб.)

Тема 3. Принципи використання та роль природних ресурсів у

суспільному розвитку. Завдання географії у досягненні раціонального природокористування. (2 год. лекц., 2 год. практ. роб.)

Тема 4. Взаємодія людини і природи у просторі та часі. (2 год. лекц., 2 год. практ. роб.)

Тема 5. Еколого-економічні проблеми використання природних ресурсів. (2 год. лекц., 2 год. практ. роб.)

Тема 6. Сталий розвиток та раціональне природокористування. (4 год. лекц., 4 год. практ. роб.)

Тема 7. Загальна характеристика земельного фонду України. (2 год. лекц., 2 год. практ. роб.) Основні види оцінки земель.

Тема 8. Загальна характеристика лісових ресурсів України. (2 год. лекц., 2 год. практ. роб.)

Тема 9. Раціональне використання мінерально-сировинних ресурсів. (2 год. лекц., 2 год. практ. роб.)

Тема 10. Водні ресурси та водно-ресурсний потенціал. (4 год. лекц., 4 год. практ. роб.)

Засоби навчання, які застосовуються під час викладання: технічні засоби (радіо- і телепередачі, звуко- і відеозаписи); мультимедіа-, відео- і звуковідтворююча, проєкційна апаратура; комп'ютери, комп'ютерні системи та мережі; програмне забезпечення (для підтримки дистанційного навчання, Інтернет-опитування тощо); бібліотечні фонди (підручники і навчальні посібники, методичні рекомендації, наукова література).

Перелік соціальних, «м'яких» навичок (soft skills)

1. Аналітичні навички.
2. Гнучкість розуму.
3. Здатність логічно обґрунтовувати позицію.
5. Ініціативність.
7. Критичне мислення.
9. Формування власної думки та прийняття рішень.

Форми та методи навчання

Форми проведення занять: лекції та практичні роботи. Окремі питання тем виносяться на самостійне опрацювання студентів.

Методи та технології навчання: кейси, проєктні технології навчання, мультимедійні технології.

Порядок та критерії оцінювання

Процедури проведення поточного та підсумкового контролів знань здобувачів у НУВГП регламентовано Положенням про семестровий поточний та підсумковий контроль навчальних досягнень здобувачів вищої освіти <http://er3.nuwm.edu.ua/15311/>.

Система оцінювання результатів навчання студентів здійснюється за 100-бальною шкалою. Ця шкала розподіляється на дві частини: 60 балів – поточна складова оцінювання; 40 балів – модульна складова оцінювання.

Передбачено два модульних контролі знань.

Модульний контроль проходить у формі тестування із застосуванням системи Moodle.

У тесті 32 запитання різної складності:

- рівень 1 – 26 запитань по 0,5 бала (13 балів),
- рівень 2 – 5 запитань по 1,0 балу (5 балів),
- рівень 3 – 1 запитання по 2,0 бали (2 бали).

Усього – 20 балів.

Час тестування обмежений – 30 хвилин. Дата тестування призначається за тиждень до його проведення та повідомляється студентам.

Поточна складова оцінювання (60 балів) накопичується студентом у процесі виконання практичних робіт. Всього є в курсі 12 практично-семінарських занять. Кожне з них оцінюється у 4 бали. Ще 12 балів студенти отримують за виконання самостійних завдань, які додатково пропонуються їм на вибір (есе, реферати, презентації тощо).

Загальна інтегральна оцінка розраховується як сума балів, накопичена студентом за роботу впродовж семестру.

Поєднання навчання та досліджень

Здобувачі, які успішно складають модульні контролі з навчальної дисципліни та вчасно виконують завдання практичних робіт, мають можливість долучитися спільно з викладачем курсу до виконання наукових досліджень, участі в науково-дослідницьких темах, підготувати спільні наукові публікації. Досвід такої співпраці із студентами практикується.

Інформаційні ресурси

Основна література

1. Бобильов Ю.П. Концепція сучасного природокористування: Навчальний посібник для студ. вузів / Дніпропетровський ун-т економіки і права. К.: Центр навчальної літератури, 2003. 247 с.
2. Голуб А. А., Струкова Е. Б. Экономика природных ресурсов. М. : Аспект Пресс, 1998. 319 с.

3. Даус М.Є., Отченаш Н.Д. Гідроекологічні основи водного господарства, раціональне використання та охорона водних ресурсів: конспект лекцій. Одеса, ОДЕКУ, 2018. 192 с.
4. Дронова О. Л. Запотоцький С. П. Сучасне природокористування: суспільно-географічний контекст : навчально-методичний посібник. К. : Прінт-Сервіс, 2018. 214 с.
5. Левківський С.С., Падун М.М. Раціональне використання і охорона водних ресурсів: Підручник. / К.: Либідь, 2006. 280 с.
6. Лико Д. В., Лико С. М., Долженчук В. І. та ін. Охорона і раціональне використання земельних ресурсів : навчально-методичний посібник. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2016. 664 с.
7. Надточій П.П., Мислива Т.М., Морозов В.В. та ін. Охорона та раціональне використання природних ресурсів і рекультивація земель: Навч. посібник / За заг. ред. П.П. Надточія, Т.М. Мисливої / Житомир: Видавництво „Державний агроєкологічний університет”, 2007. 420 с.
8. Панас Р.М. Раціональне використання та охорона земель: навчальний посібник для студентів вузів. Львів: Новий Світ-2000, 2008. 350 с.
9. Реймерс Н. Ф. Природопользование: Словарь-справочник. М.: Мысль, 1990. 637 с.
10. Руденко В.П. Географія природно-ресурсного потенціалу України. Чернівці, Чернівецький університет, 2010. 551с.
11. Сафранов Т. А. Екологічні основи природокористування: Навч. Посібник для студентів ВНЗ. Львів: «Новий Світ-2000», 2003. 248 с.
12. Сивий М.Я., Паранько І.С., Іванов Є.А. Географія мінеральних ресурсів України. Л.: Простір, 2013. 682 с.
13. Яцик А.В. Водні ресурси: використання, охорона, відтворення, управління : підручник / А.В. Яцик, Ю.М. Грищенко, Л.А. Волкова, І.А. Пашенюк. К.: Генеза, 2007. 360 с.

Додаткова література

14. Арбузов В. В., Грузин Д. П., Симакин В. И. Экономика природопользования и природоохраны: уч. пособ. Пенза : Пензенский государственный университет, 2004. 251 с.
15. Бент О. Й. Зниження рівня техногенної напруженості – важливе економічне завдання // Мінеральні ресурси України, 1996. № 3. С. 17–24.
16. Гирусов Э. В., Бобылев С. Н., Новоселов А. Л., Чепурных Н. В. Экология и экономика природопользования : учеб. для вузов. М. : Закон и право: ЮНИТИ, 1998. 455 с.
17. Гродзинський М. Д. Основи ландшафтної екології. К.: Либідь, 1993. 224 с.
18. Данилишин Б. М., Дорогунцов С. І., Міщенко В. С, Коваль Я. В., Новоторов О. С., Паламарчук М. М. Природно-ресурсний потенціал сталого розвитку України. К.: Наукова думка, 1999. 716 с.
19. Дзядикевич, Ю. В. Заходи щодо раціонального використання природних ресурсів. Український журнал прикладної економіки. 2016. Том 1. № 1. С. 83-91.
20. Економіка довкілля і природних ресурсів: навчальний посібник / за заг. ред. П. Т. Бубенка; Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Х.: ХНУМГ, 2014. 280 с.
21. Коржнев М. М. Економіка природокористування. К. : КНУ, 2005. 99 с.
22. Коротун І.М., Коротун Л.К., Коротун С.І. Природні ресурси України. Навчальний посібник. Рівне, 2000. 192 с.

23. Крепша Н. В. Экономика природопользования и природоохранной деятельности : уч. пособ.; Национальный исследовательский Томский политехнический университет. Томск : Томский политехнический университет, 2011. 168 с.
24. Макарова Н. С., Гармідер Л. Д., Михальчук Л. В. Економіка природокористування : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2007. 322 с.
25. Мальваний М. С., Леськів Г. З. Екологія та збалансоване природокористування : навч. посібник. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2014. 316 с.
26. Мельников Н. В. Минерально-сырьевые ресурсы и их комплексное использование. М.: Наука, 1987. 300 с.
27. Мищенко В.С. Минерально-сырьевой комплекс Украинской ССР. К.: Наукова думка, 1987. 232 с.
28. Національна парадигма сталого розвитку України / за заг. ред. акад. НАН України Б. Є. Патона. Вид. 2-ге, переробл. і доповн. К. : ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», 2016. 72 с.
29. Нестеров П. М., Нестеров А. П. Экономика природопользования и рынок: учеб. для вузов. М. : ЮНИТИ, 1997. 413 с.
30. Новиков Э. А., Блехцин И. Я. Минерально-сырьевой потенциал. Освоение и рациональное использование. Л.: Недра, 1987. 93 с.
31. Педан М. П., Мищенко В. С. Комплексное использование минеральных ресурсов. К.: Наукова думка, 1981. 271 с.
32. Подвиженский С. Н., Чалов В. ., Кравчино О. П. Рациональное использование природных ресурсов в горнопромышленном комплексе. М.: Недра, 1988. 227 с.
33. Рациональное использование водных ресурсов: учебник для вузов/ Яковлев С.В., Прозоров М.Е. М.: Высш. Школа, 1991. 400 с.
34. Чапек В. Н. Экономика природопользования: учеб. пособ. М.: ПРИОР, 2000. 208 с.
35. Шувар І.А., Снітинський В.В., Бальковський В. В.. Екологічні основи збалансованого природокористування: навчальний посібник. Чернівці: Книги-XXI, 2011. 759 с.
36. Эндрес А., Квернер И. Экономика природных ресурсов : перевод под научной редакцией д.э.н., проф. Н. Пахомовой, д.ф.-м.н., проф. К. Рихтера, 2-е изд. СПб. : Питер, 2004. 256 с.

Інформаційні ресурси

37. Адміністративно-територіальний устрій України. URL: <https://atu.decentralization.gov.ua/>
38. Варламова Н.М., Сапко О.Ю. Раціональне водокористування: Конспект лекцій (електронний). Одеса, 2013 р. URL : <http://library.odku.edu.ua>.
39. Верховна рада України. Офіційний веб-портал. URL : <https://rada.gov.ua>.
40. Державний служба статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
41. Міністерство екології та природних ресурсів України. Офіційний портал. URL : <http://www.menr.gov.ua>
42. Урядовий портал. Єдиний портал веб-портал органів виконавчої влади України. URL : <https://www.kmu.gov.ua>.
43. Національний атлас України. URL: <http://wdc.org.ua/atlas/>
44. Спілка сприяння сталому розвитку України. URL: www.wgtidi.com.ua.

Дедлайни та перескладання

Ліквідація академічної заборгованості здійснюється згідно «Порядку ліквідації академічних заборгованостей у НУВГП», розміщений документ за покликанням <http://ep3.nuwm.edu.ua/4273/>. За цим документом реалізується і право студента на повторне вивчення дисципліни чи повторне навчання на курсі. Перездача модульних контролів здійснюється згідно документу, який розміщений за покликанням <https://nuwm.edu.ua/strukturni-pidrozdili/navch-nauk-tsentr-nezaleznoho-otsiniuvannia-znan/dokumenty>.

Оголошення стосовно дедлайнів здачі виконаних лабораторних робіт, звітів про самостійну роботу з навчальної дисципліни відповідно до політики оцінювання оприлюднюються на сторінці даної дисципліни на платформі MOODLE <https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=1091> за календарем.

Неформальна та інформальна освіта

На сьогодні існують відкриті онлайн-курси таких платформ, як Prometheus, Coursera, edEx, edEra, FutureLearn тощо. При цьому важливо, щоб знання та навички, що формуються під час проходження певного онлайн-курсу чи його частин, мали зв'язок з навчальними результатами навчальної дисципліни. Правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, що є доступними для всіх учасників освітнього процесу, викладені у Положенні про неформальну та інформальну освіту у НУВГП <http://nuwm.edu.ua/sp/neformalna-osvita>

Практики, представники бізнесу, фахівці, залучені до викладання

Під час викладання курсу здійснюється залучення до навчання та викладання практиків. Зокрема це представники Рівненської комплексної геологічної партії Державного підприємства «Українська геологічна компанія», а також Державного агентства водних ресурсів України, з яким університет підписав Меморандум про співпрацю. Закріплення теоретичних знань з курсу відбувається під час літніх практик студентів.

Правила академічної доброчесності

В НУВГП активно пропагується політика «нульової толерантності» до будь-яких проявів академічної недоброчесності для всієї академічної спільноти університету. Здійснюється:

- перевірка навчальних завдань на плагіат (есе, рефератів);
- неприпустимим є списування та обман в освітньому процесі;
- оцінки за роботи, в яких був виявлений плагіат, анулюються.

Більше інформації за покликанням «Кодекс честі студента» <http://ep3.nuwm.edu.ua/4917/>

Вимоги до відвідування

Студентів не дозволяється пропускати заняття без поважних причин. За об'єктивних причин пропуску занять (лікарняні, мобільність тощо) студенти можуть самостійно вивчити пропущений матеріал, який розміщений на платформі MOODLE.

Студент має право оформити індивідуальний графік навчання згідно положення <http://ep3.nuwm.edu.ua/6226/>.

Здобувачі можуть на заняттях використовувати мобільні телефони та ноутбуки, але виключно для навчальної мети з цієї дисципліни.

Оновлення

З ініціативи викладача зміст даного курсу оновлюється щорічно з урахуванням змін у законодавстві України, наукових досягнень та сучасних практик в сфері природокористування. Студенти мотивовані долучатись до оновлення змісту дисципліни шляхом внесення пропозицій викладачу стосовно нових форм роботи та вивчення нових тем. За ініціативність студентам можуть нараховуватися додаткові бали.

Академічна мобільність. Інтернаціоналізація

Здобувачі вищої освіти можуть отримати окремі результати навчання у вітчизняних та іноземних ЗВО (через освоєння освітніх компонентів або сертифікованих програм у статусі зарахованого слухача), такі результати навчання можуть бути предметом визнання. Більше інформації про академічну мобільність у Положенні про академічну мобільність учасників освітнього процесу НУВГП <http://ep3.nuwm.edu.ua/4398/> та Порядку перезарахування результатів навчання за програмами академічної мобільності в НУВГП <http://ep3.nuwm.edu.ua/19458/>

Лектор

*Романів Оксана Яківна,
кандидат географічних наук, доцент*